

РЕЦЕНЗИЯ

От: *Доц. д-р Ангелина Мирославова Марковска*
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“
Научна специалност: Политология

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност *„Политология“* в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №3327/13.11.2024 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Христина Иванова Димитрова*

Тема на дисертационния труд: *Принципите и ценностите на консерватизма и българските политически партии, членуващи в Европейската народна партия*

Информация за докторанта и процедурата

Въз основа на предоставената документация, преценката ми е, че няма допуснати нарушения в процедурата и, че дисертацията съответства на разпоредбите на Правилника за придобиване на научни степени в УНСС.

В качеството си на рецензент потвърждавам следните факти:

(1) Обучението е осъществено в редовна форма на докторската програма по Политология. През време на обучението си към катедра „Политология“

на факултет „Международна икономика и политика“ при УНСС, до колкото ми е известно, докторантът е изпълнил в пълен обем предвидените дейности по индивидуалния план и е отчислен с право на защита.

(2) Дисертационният труд е обсъден и насочен към публична защита от катедра „Политология“ на УНСС, на заседание от 30.10.2024 г.

(3) Спазени са всички процедурни и законови изисквания по насрочената процедура по публична защита;

(4) До колкото ми е известно и е видно от предоставената информация, докторантът е изпълнил минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ и съответно по чл. 24, ал. 1 на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ;

(5) Авторефератът съдържа необходимите елементи и информация, които съответстват на/и адекватно отразяват съдържанието на дисертационния труд;

(6) Представена е справка за необходимите публикации – 4 публикации (от тях 1 на български език и 3 на английски език, от които една под печат). От посочените публикации всички отразяват отделни проблеми от дисертационното изследване.

От приложената биографична справка е известно, че Христина Димитрова има придобита магистърска степен по Политология от УНСС, със специализации като докторант в чужбина и богат професионален опит в областта на мениджмънта и управлението на проекти. Владее немски и английски език.

Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представената на вниманието на уважаемото научно жури дисертация на докторант Христина Димитрова е сериозен и задълбочен научен труд с подчертано познавателна, широко информативна и практико-приложна стойност, фокусиращ изследователския интерес върху ценностите и принципите на класическия политически консерватизъм и степента на неговото имплементиране в програмните документи и политически платформи на българските дясноцентристки политически партии – членки на ЕНП. В ситуация на политическа нестабилност и чести икономически, бежански и институционални кризи в европейски мащаб, намирам избора на тема и очертаното проблемно поле за изключително навремени и актуални, с оглед намирането и артикулирането на баланс между автономността на личността от една страна и общото благо, от друга, преоткрити в консервативната политическа мисъл. И тъкмо този ракурс в анализа обаче, крие и много рискове. Става дума за мотивиране и теоретична защита на избор на проблемни полета, за критерии при подбор на аргументите. Изисква се изключителна мащабност на мисленето, теоретични натрупвания, политическа култура и точно изследователско фокусиране, за да бъде изследването не просто разказ, а задълбочен анализ. Ето защо приветствам избора на тема от страна на докторанта и оценявам всички трудности, пред които са били изправени, авторът на дисертацията и неговият научен ръководител.

Дисертационното изследване се отличава с балансирано съчетаване на теоретични познания и умения за практически анализи и обобщения.

В съдържателно отношение изследването на Христина Димитрова се характеризира с прецизност на анализа, свободна интерпретация на тези и

авторски мнения, коректност при позовавания и цитирания. В структурно отношение трудът е балансиран и се придържа към „класическите“ модели на подобен род изследвания – увод, три глави, заключение, богат набор от информативни приложения под формата на сравнителни таблици и изчерпателна библиографска справка.

Дисертационният труд е в общ обем от **261** страници, като всяка една от трите проблемни глави разглежда различни аспекти на консерватизма и неговото отражение върху политическите платформи на дясноцентристките партии в България и Европа. Списъкът с използвана литература наброява 284 заглавия (на български и английски език) – достатъчни за написването на една добра и коректна в научно отношение дисертация. Източниците са разнообразни и авторитетни

Методологията, използвана от докторанта е преимуществено от областта на политологията и социологията. Избраният изследователски подход, включва класическите сравнителен и контент анализ на документи, партийни програми, както и вторичен анализ на данни от социологически проучвания, дълбочинни интервюта с експерти и практики.

В увода са налице изискуемите атрибути – обект и предмет; основна цел; методологически инструментариум (който е използван адекватно и продуктивно); основни задачи; съдържателните и темпорални ограничения на изследването; актуалност на темата; изследователски хипотези. Изключително добро впечатление прави, че докторантът демонстрира висока степен на познаване на научната литература по изследваната проблематика – както в световния, така и в българския контекст, използва я адекватно, продуктивно и аргументирано.

Задълбочената авторова осведоменост по проблема е видима и от

избора на класически и съвременни източници, включително трудове на автори като Едмънд Бърк, Жак Маритен, Жозеф дьо Местр и съвременни текстове, анализиращи консерватизма и неговото приложение в различни политически контексти.

Заклучението синтетично представя получените резултати и изводи, до които авторът достига по дедуктивен път.

Анализът е логичен и последователно осветлява проблемни полета, свързани с принципите и ценностите на консерватизма, представени чрез идеите на теоретиците и философите, които ги оформят и артикулират; степента им на влияние върху основните политически и програмни документи на българските дясноцентристки партии, както и споделянето им в европейското семейството на ЕНП; установяване на нагласите сред българското общество по отношение на консервативните ценности и др.

В съдържателно отношение по-конкретно правя следните коментари, следвайки логиката и структурата на текста:

Първата глава изследва историческото развитие и основните характеристики на консервативната философия, проследявайки генезиса и ключовите етапи в нейното идеологическо оформяне, като авторът последователно се спира върху:

- ❖ Класическият консерватизъм, с акцент върху идеите, заложен в „Библията“ на Едмънд Бърк, които формират основата на консервативната мисъл;
- ❖ Неоконсерватизмът, с ясно очертаните различия между европейската и американската школа;
- ❖ Принципите на европейския и американския консерватизъм, като се анализира влиянието на автори като Луи дьо Боналд и Жозеф дьо Местр, както и ролите на политически фигури като консерваторите

Уинстън Чърчил, Маргарет Тачър и Роналд Рейгън. Специално внимание е отделено на концепциите за традиция, скептицизъм към радикални промени и запазване на унаследените права.

Втората глава се фокусира върху генезиса и развитието на консерватизма в България и мястото на българските дясноцентристки партийни формации в рамките на Европейската народна партия (ЕНП). Акцентите тук са върху:

- ❖ Българският консерватизъм, със специално внимание върху историческото начало и спецификите на консервативната традиция в страната ни;
- ❖ ЕНП като политическа платформа, защитаваща консервативните ценности, както и процесите, свързани с интеграцията на българските политически формации към нея;
- ❖ Анализ на политически документи на партии като СДС, ДСБ, ГЕРБ и Движение България на гражданите. Посредством контент-анализ са идентифицирани базисни консервативни ценности и тяхното имплементиране в идеологическите позиции на тези партии.

Третата глава предоставя емпиричен анализ на консервативните ценности в българския политически и обществен контекст, с акцент върху степента на наличието им в програмните документи на партиите. Изследователските вектори тук са насочени към:

- ❖ Базисни консервативни ценности, като семейството, религията, родолюбието, традицията и степента на тяхното споделяне сред българското общество;
- ❖ Емпиричен анализ на политическите програми на българските партии с консервативна компонента, включително интервюта с експерти и практики, и съдържателен анализ на програмни

- документи;
- ❖ Сравнителен анализ между класическите европейски консервативни принципи и тези, артикулиран от българските дясноцентристки политически субекти, което позволява идентифициране на приликите и разликите в интерпретацията на консервативните идеи.

Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

- ✓ Идентифицирани са основните принципи на консерватизма, като е проследена тяхната еволюция в контекста на българската партийна система. Въз основа на проведеното изследване се заключава, че ценностите на консерватизма остават значими и приложими в политическата дейност на партиите, принадлежащи към семейството на Европейската народна партия (ЕНП);
- ✓ Приложена аргументирано обоснована и разнообразна методология, която включва сравнителен и контент-анализ на политически документи, както и дълбочинни интервюта с експерти и практики. Комбинацията от количествени и качествени методи осигурява цялостен и надежден анализ;
- ✓ Посредством задълбочен анализ са систематизирани основните консервативните принципи, като е оценена тяхната наситеност, влияние и значимост за българските политически партии, членки на ЕНП.

Оценка на научните и научно-приложни приноси

По мое скромно мнение и като приемам в голяма степен направената от докторанта самооценка за приносите считам, че

изследването на Христина Димитрова се отличава със следните по-значими приноси резултати и достойнства:

Научно-теоретични приноси:

- ❖ Формулиране, систематизация и анализ на ключови принципи и ценности на консервативната политическа философия, базирани на исторически обзор на еволюцията на консерватизма;
- ❖ Направен сравнителен анализ на съдържателните характеристики на принципите и ценностите на неоконсерватизма и американския консерватизъм. Посочени са сходствата и разликите между европейския и американския консерватизъм, както и спецификите на консерватизма в различни европейски държави;
- ❖ Изведени и изследвани базисни характеристики на българския консерватизъм, с обосновка на неговата концептуална близост с европейския консерватизъм посредством сравнителен анализ на консервативните идеи в европейската и американската политическа традиция.

Научно-приложни приноси:

- ❖ Издържан исторически анализ на развитието на Европейската народна партия (ЕНП) с акцент върху съдържателната интерпретация на основни програмни документи. На тази база е формулиран отговор на въпроса доколко ЕНП възприема и споделя ключовите принципи и ценности на консервативната идеология;
- ❖ Систематизирана е информация за еволюцията на българските политически партии и тяхното позициониране в рамките на ЕНП. Извършена е оценка на степента на тяхната ангажираност с принципите и ценностите на ЕНП, както и на влиянието им върху

политическите процеси в България;

- ❖ Изготвен контент-анализ на основни политически и програмни документи на българските партии, членове на ЕНП – СДС, ДСБ, ГЕРБ и ДБГ. Постигнато е идеологическо профилиране на тези партии, които са идентифицирани като притежаващи консервативен характер и споделящи основните принципи и ценности на консерватизма. Изготвена е авторска таблица, визуализираща приликите и разликите в ценностните ориентации и принципи, споделяни от ЕНП и посочените български дясноцентристки политически формации.

Не мога да не отбележа и приносния момент, свързан с адаптацията на теоретичните концепции на консерватизма към спецификите на българската култура и политическа традиция. Особено високо оценявам и задълбочения анализ, както и специално внимание, което докторантът обръща на особеностите на българските ценностни нагласи и перцепции по отношение на проблемния изследователски въпрос.

Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам сериозни съдържателни критичните бележки по представения дисертационен текст. Бих се изкушила само да направя една насърчителна, конструктивна препоръка, касаеща бъдещата работа на докторанта, а именно да се изследва влиянието на консервативните ценности върху конкретни политически решения, както и да се разшири времеви обхват за сравнение на промените в полето на консервативната философия.

Позволявам си да поставя и един конкретен въпрос на докторанта:

- ❖ *Какви са основните предизвикателства при адаптирането на класическия консерватизъм към българския контекст и има ли специфични културни фактори, които усложняват или улесняват възприемането на консервативните принципи в България?*

Заключение

Дисертационния труд на **Христина Иванова Димитрова** съдържа теоретични и приложно-практически резултати. Оценявам, че дисертационния труд удовлетворява изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане. Ето защо предлагам на научното жури да присъди на **Христина Иванова Димитрова** ОНС „доктор“ в професионално направление 3.3. Политически науки, научна специалност Политология.

Подпис:
/доц. д-р А. Марковска/

26.11.2024 / В.Търново

REVIEW

*by Assoc. Prof. PhD Angelina Miroslavova Markovska,
Veliko Tarnovo "St. St. Cyril and Methodius", Department of Political Science
and National Security*

Scientific specialty: 3.3. Political sciences

Subject: Dissertation for the award of "PhD"

Professional direction 3.3 Political sciences, PhD Program "Political Science"

University of National and World Economy, Sofia

*Faculty of International Economy and Politics, Department of Political
Science*

*Submission of the review: Participation in the scientific jury for the defense of
the dissertation according to the UNWE Rector's Order №3327/13.11.2024*

*Author of the dissertation: **Hristina Ivanova Dimitrova***

*Dissertation topic: **The Principles and Values of Conservatism and the
Bulgarian Political Parties, members of the European People's
Party***

Data on the doctorate, dissertation, abstract and publications

Based on the provided documentation, my assessment is that no procedural violations have been committed, and the dissertation complies with the regulations of the Rules for the Acquisition of Academic Degrees at UNWE.

As a reviewer, I confirm the following facts:

- (1) The training was conducted in the full-time doctoral program in Political Science. During their studies at the Department of Political Science in the Faculty of International Economics and Politics at UNWE, to the best of my knowledge, the doctoral candidate fulfilled all the activities outlined in their individual plan for the duration of the program and has been officially withdrawn with the right to defend her dissertation;
- (2) The dissertation was discussed and proposed for public defense by the "Political Sciences" department at the Faculty of International Economy and Politics of UNWE, Sofia from 30.10.2024;
- (3) All procedural and legal requirements for the scheduled public defense procedure have been met;
- (4) The dissertation candidate has fulfilled the minimum national requirements under Art. 2b, para. 2 and 3 of ZRASRB and, respectively, according to Art. 24, para. 1 of the Regulations for the implementation of the RSARB;;
- (5) The abstract contains the necessary elements and information that correspond to/and adequately reflect the content of the dissertation;
- (6) A reference for the necessary publications is presented - 4 publications (of which 3 in English) Of the listed publications, four reflect separate issues from the dissertation research

According to the attached biographical summary, Hristina Dimitrova holds a Master's degree in Political Science from UNWE, with specializations as a doctoral student abroad and extensive professional experience in management and project administration. She is proficient in German and English.

General characteristics of the submitted dissertation

The dissertation presented to the esteemed scientific jury by doctoral candidate Hristina Dimitrova is a serious and profound scholarly work with notable cognitive, widely informative, and practical-applied value. It focuses its research interest on the values and principles of classical political conservatism and the extent of its implementation in the programmatic documents and political platforms of Bulgarian center-right political parties that are members of the European People's Party (EPP).

In a context of political instability and frequent economic, refugee, and institutional crises on a European scale, I find the choice of topic and the outlined problem field exceptionally timely and relevant. It seeks to explore and articulate a balance between individual autonomy on the one hand, and the common good on the other, rediscovered in conservative political thought. However, this analytical perspective carries significant risks. It involves the need for justification and theoretical defense of the selected problem fields, as well as criteria for argument selection. The work requires exceptional breadth of thinking, theoretical knowledge, political culture, and precise research focus to transform the study from a narrative into a profound analysis.

Therefore, I commend the doctoral candidate's choice of topic and acknowledge the difficulties faced by both the author of the dissertation and their academic advisor.

The dissertation research stands out for its balanced combination of theoretical knowledge and skills for practical analyses and generalizations.

In terms of content, Hristina Dimitrova's study is characterized by

precision in analysis, a free interpretation of theses and original opinions, and accuracy in referencing and citations. Structurally, the work is balanced and adheres to the "classical" models of this type of research—introduction, three chapters, conclusion, and a rich array of appendices in the form of comparative tables and an exhaustive bibliography.

The dissertation totals 261 pages, with each of the three chapters addressing different aspects of conservatism and its influence on the political platforms of center-right parties in Bulgaria and Europe. The bibliography includes 284 titles (in Bulgarian and English), which is sufficient for producing a scientifically sound and rigorous dissertation. The sources are diverse and authoritative.

The methodology employed by the doctoral candidate is predominantly from the fields of political science and sociology. The chosen research approach incorporates classical comparative and content analysis of documents, party programs, as well as secondary analysis of data from sociological surveys, in-depth interviews with experts, and practitioners.

The introduction contains all the required elements: object and subject of the study; primary objective; methodological tools (applied appropriately and productively); key tasks; the substantive and temporal limitations of the research; the relevance of the topic; and research hypotheses. It is particularly impressive that the doctoral candidate demonstrates a high level of familiarity with the academic literature on the subject—both in global and Bulgarian contexts—using it appropriately, productively, and convincingly.

The candidate's in-depth knowledge of the problem is evident in the selection of classical and contemporary sources, including works by authors

such as Edmund Burke, Jacques Maritain, Joseph de Maistre, as well as modern texts analyzing conservatism and its application in various political contexts.

The conclusion succinctly presents the results and findings achieved through deductive reasoning.

The analysis is logical and systematically illuminates problem areas related to the principles and values of conservatism, as articulated by the ideas of theorists and philosophers who shape and express them. It examines their degree of influence on the core political and programmatic documents of Bulgarian center-right parties, their shared alignment within the European People's Party (EPP) framework, and the attitudes within Bulgarian society toward conservative values, among other aspects.

In terms of content, I offer the following comments, following the logic and structure of the text:

The first chapter examines the historical development and core characteristics of conservative philosophy, tracing its origins and key stages of ideological formation. The author systematically addresses:

- ❖ Classical conservatism, emphasizing the ideas embedded in Edmund Burke's "Bible" of conservatism, which form the foundation of conservative thought;
- ❖ Neoconservatism, with a clear delineation of the differences between the European and American schools;
- ❖ The principles of European and American conservatism, analyzing the influence of authors such as Louis de Bonald and Joseph de Maistre, along with the roles of political figures such as Winston Churchill, Margaret Thatcher, and Ronald Reagan. Special attention is given to

concepts like tradition, skepticism toward radical changes, and the preservation of inherited rights.

The second chapter focuses on the development of conservatism in Bulgaria and the position of Bulgarian center-right political formations within the framework of the European People's Party (EPP). The key points addressed here are:

- ❖ Bulgarian conservatism, with particular attention to its historical roots and the specifics of the conservative tradition in the country;
- ❖ The EPP as a political platform advocating for conservative values, and the processes related to the integration of Bulgarian political formations into it;
- ❖ Analysis of political documents from parties such as the Union of Democratic Forces (UDF), Democrats for a Strong Bulgaria (DSB), GERB, and the Movement Bulgaria for Citizens. Through content analysis, key conservative values and their implementation in the ideological positions of these parties are identified.

The third chapter provides an empirical analysis of conservative values in the Bulgarian political and social context, with a focus on their presence in the programmatic documents of political parties. The research vectors here are directed toward:

- ❖ Fundamental conservative values in Bulgaria, such as family, religion, patriotism, and tradition;
- ❖ Empirical analysis of the political programs of Bulgarian parties with a conservative component, including expert interviews and content analysis of programmatic documents;
- ❖ Comparative analysis between classical European conservative principles and those articulated by Bulgarian center-right political entities, enabling

the identification of similarities and differences in the interpretation of conservative ideas.

Evaluation of the Achieved Scientific and Practical Results

- ✓ The fundamental principles of conservatism have been identified, and their evolution within the context of the Bulgarian party system has been traced. Based on the conducted research, it is concluded that the values of conservatism remain significant and applicable in the political activities of parties belonging to the European People's Party (EPP) family;
- ✓ The methodology is well-argued, diverse, and includes comparative and content analysis of political documents, as well as in-depth interviews with experts and practitioners. The combination of quantitative and qualitative methods ensures a comprehensive and reliable analysis;
- ✓ Through in-depth analysis, the core conservative principles have been systematized, and their prevalence, influence, and significance for Bulgarian political parties that are members of the EPP have been evaluated.

Evaluation of the scientific and applied contributions achieved

In my humble opinion, and largely accepting the doctoral candidate's self-assessment of the contributions, I believe that Hristina Dimitrova's research is distinguished by the following significant contributions and merits:

Scientific and Theoretical Contributions:

- ❖ Formulation, systematization, and analysis of the key principles and values of conservative political philosophy, based on a historical overview of the evolution of conservatism;

- ❖ A comparative analysis of the substantive characteristics of the principles and values of neoconservatism and American conservatism. Similarities and differences between European and American conservatism are highlighted, as well as the specific features of conservatism in different European countries;
- ❖ Identification and examination of the fundamental characteristics of Bulgarian conservatism, with a justification of its conceptual proximity to European conservatism through a comparative analysis of conservative ideas in European and American political traditions.

Scientific and Practical Contributions:

- ❖ A well-supported historical analysis of the development of the European People's Party (EPP), with an emphasis on the substantive interpretation of key programmatic documents. Based on this, an answer is formulated to the question of how much the EPP adopts and shares the key principles and values of conservative ideology;
- ❖ Systematized information on the evolution of Bulgarian political parties and their positioning within the EPP framework. An evaluation of their level of commitment to the principles and values of the EPP has been made, along with an assessment of their influence on political processes in Bulgaria;
- ❖ A content analysis of the main political and programmatic documents of Bulgarian EPP member parties—SDS, DSB, GERB, and Movement for Bulgaria's Citizens (DBG)—has been carried out. An ideological profiling of these parties has been achieved, identifying them as having a conservative character and sharing the core principles and values of conservatism. An original table has been created to visualize the similarities and differences in the value orientations and principles shared

by the EPP and the mentioned Bulgarian center-right political formations.

I must also highlight the contribution related to the adaptation of the theoretical concepts of conservatism to the specifics of Bulgarian culture and political tradition.

Critical comments, recommendations and questions

I do not have any serious substantive critical remarks regarding the presented dissertation text. I would, however, be tempted to make one encouraging, constructive recommendation for the future work of the doctoral candidate, namely, to investigate the influence of conservative values on specific political decisions, as well as to expand the time frame for comparing changes in the field of conservative philosophy.

I would also like to pose a specific question to the doctoral candidate:

- ❖ *What are the main challenges in adapting classical conservatism to the Bulgarian context, and are there specific cultural factors that complicate or facilitate the adoption of conservative principles in Bulgaria?*

Conclusion

The dissertation of Hristina Ivanova Dimitrova contains theoretical and applied-practical results. I appreciate that the dissertation meets the requirements of the RSARB and the Regulations for its implementation. That is why I propose to the scientific jury to award Hristina Ivanova Dimitrova PhD in professional direction 3.3. Political Sciences.

Signature:
(Assoc. Prof. PhD Angelina Markovska)

26.11.2024, Veliko Turnovo